

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain 13 luvun muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain 13 luvun muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 77/2018 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Anu Kangasjärvi, sosiaali- ja terveysministeriö

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- Työterveyslaitos
- Akava ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslain työterveyshuollon korvauksia koskevia säännöksiä. Työnantajan järjestämästä työterveyshuollosta maksettavien työterveyshuoltokorvausten painopistettä siirrettäisiin ennalta ehkäisevään suuntaan. Työnantajalle maksettaville työterveyshuollon korvauksille määriteltäisiin yksi työntekijäkohtainen laskennallinen enimmäismäärä, josta korvattaisiin ensisijaisesti työnantajan lakisääteisen järjestämisvelvollisuuden alaiseen ehkäisevään työterveyshuoltoon kuuluvia kustannuksia. Tästä enimmäismäärästä voitaisiin korvata enintään 40 prosenttia työnantajan vapaaehtoisen järjestämisen piiriin kuuluvan sairaanhoidon ja muun terveydenhuollon järjestämisestä aiheutuneita kustannuksia.

Esityksessä ehdotetaan luovuttavaksi erillisestä työkyvyn hallinnan, seurannan ja varhaisen tuen mallin korvausprosentista. Ehkäisevän työterveyshuollon korvausprosentti olisi aina 60 prosenttia. Tältä osin muutos koskisi sekä työnantajan että yrittäjän ja muun omaa työtään tekevän järjestämää työterveyshuoltoa. Esityksessä ehdotetaan lakiin tehtäväksi myös eräitä teknisluonteisia muutoksia.

Valiokunnan mietintö StVM 6/2018 vp

Lisäksi esityksessä ehdotetaan jäädytettäväksi määräajaksi Kansaneläkelaitoksen vahvistamat työterveyshuollon korvausten enimmäismäärät vuonna 2017 vahvistetulle tasolle. Enimmäismäärät vahvistettaisiin seuraavan kerran vuonna 2021.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan laskennallisten enimmäismäärien vahvistamisen ajankohdtaa koskevan säännöksen osalta 1 päivänä marraskuuta 2018 ja olemaan tämän säännöksen osalta voimassa vuoden 2021 loppuun. Muilta osin laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Esityksen keskeisenä tavoitteena on siirtää työterveyshuollon korvausten painopistettä lakisääteiseen ennalta ehkäisevään työterveyshuoltoon. Työnantajan järjestämän työterveyshuoltotoiminnan yksi yhteinen enimmäismäärä sekä sairaanhoidon enimmäismäärän rajaaminen enintään 40 prosenttiin alentaa työnantajien vapaaehtoisesti järjestämän sairaanhoidon suhteellista osuutta työterveyshuollon korvauksista. Muutos kannustaa työnantajia lisäämään lakisääteistä ehkäisevää työterveyshuoltoa. Sosiaali- ja terveysvaliokunta kannattaa esityksen tavoitteita ja toteutustapaa.

Esityksen mukaan ehkäisevän työterveyshuollon korvaus olisi aina 60 prosenttia hyväksytyistä kustannuksista (Korvausluokka I). Sairaanhoidon ja muun terveydenhuollon osalta korvaus olisi 50 prosenttia (Korvausluokka II). Korvausjärjestelmän yksinkertaistamisen näkökulmasta sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää perusteltuna luopumista erillisestä työkyvyn hallinnan, seurannan ja varhaisen tuen korvausprosentista. Hallituksen esityksen mukaan työkyvyn hallinnan, seurannan ja varhaisen tuen malli on jo käytössä laajasti eikä erilliselle korvausprosentille ole siten enää tarvetta.

Esityksen mukaan uudistus lisää työterveyshuollon menoja 19 miljoonalla eurolla. Jotta esitys olisi kustannusneutraali, työterveyshuollon korvausten enimmäismäärät ehdotetaan jäädytettäväksi vuosiksi 2018—2020. Valiokunnan näkemyksen mukaan työterveyshuollon korvausten enimmäismäärien jäädyttäminen on tarkoituksenmukaista työterveyshuollon korvausten kasvun hillitsemiseksi.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa työelämän keskeistä merkitystä kansalaisten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta. Työterveyshuollon kehittäminen työkykyä edistävään ja työkyvyttömyyttä ehkäisevään suuntaan lisää mahdollisuuksia työurien pidentämiseen nykyisestä. Työterveyshuollon korvausjärjestelmän kehittäminen ennaltaehkäisevään suuntaan tukee myös sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukselle asetettuja tavoitteita. Valiokunta kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että korvausjärjestelmän muutokset eivät sellaisenaan aseta vaatimuksia työterveyshuoltotoiminnan sisällölle. Uudistuksen tavoitteiden toteutumista ja vaikutuksia työterveyshuollon toimintaan on näin ollen tarpeen seurata.

Esityksessä laki on ehdotettu tulemaan voimaan muilta osin vuonna 2020, mutta enimmäismäärien vahvistamisen ajankohtaa koskevan säännöksen osalta jo 1 päivänä marraskuuta 2018. Koska esitys ei jälkimmäisen voimaantuloajankohdan osalta ole enää mahdollinen, valiokunta ehdot-

Valiokunnan mietintö StVM 6/2018 vp

taa, voimaantulosäännöstä muutettavaksi siten, että lain 13 luvun 6 §:n 3 momentti tulee voimaan 10 päivänä joulukuuta 2018.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 77/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

sairausvakuutuslain 13 luvun muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 13 luvun 1 §:n 2 momentti, 2, 3 ja 5 §, 6 §:n 1 momentti ja väliaikaisesti 6 §:n 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 2 momentti laissa 1476/2016, 2 § laeissa 1113/2005 ja 1135/2017 ja 5 § laissa 1056/2010, seuraavasti:

13 luku

Työterveyshuoltoa koskevat korvaukset

1 §

Työnantajan oikeus työterveyshuollon korvaukseen

Jos työnantaja on 1 momentissa tarkoitetun työterveyshuollon lisäksi järjestänyt työntekijöilleen sairaanhoitoa ja muuta terveydenhuoltoa, työnantajalla on oikeus saada korvausta tästä aiheutuneista tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista (*korvausluokka II*). Korvausta ei kuitenkaan makseta näistä kustannuksista, jos sitä 5 §:n 2 momentin perusteella ei jää maksettavaksi korvausluokka I:een kuuluvien kustannusten korvaamisen jälkeen. Korvausta ei makseta myöskään hammashuollosta.

Valiokunnan mietintö StVM 6/2018 vp

2 §

Yrittäjän ja muun omaa työtään tekevän oikeus työterveyshuollon korvaukseen

Työterveyshuoltolain 3 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettulla yrittäjällä ja muulla omaa työtään tekevällä, joka on järjestänyt itselleen 1 §:ssä tarkoitettua työnantajan velvollisuudeksi säädettyä tai määrättyä työterveyshuoltoa, on oikeus saada korvausta tästä toiminnasta aiheutuneista tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista (*korvausluokka I*). Vastaava oikeus on myös edellä tarkoitettulla yrittäjällä ja muulla omaa työtään tekevällä, joka on työntekijän eläkelain 3 §:ssä tarkoitettujen työeläkelakien mukaisella kuntoutustuella tai työtapaturma- ja ammattitautilain tai maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisella määräaikaisella tapaturmaeläkkeellä ja jonka maatalousyrittäjän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukainen vakuutus on päätetty työkyvyttömyyden johdosta. Tällaiseen yrittäjään ja muuhun omaa työtään tekevään sovelletaan silloin, mitä tässä luvussa säädetään yrittäjästä.

Jos yrittäjä on 1 momentissa tarkoitettu työterveyshuollon lisäksi järjestänyt itselleen sairaanhoitoa ja muuta terveydenhuoltoa, hänellä on oikeus saada korvausta tästä toiminnasta aiheutuneista tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista (*korvausluokka II*).

Jos yrittäjä on myös työnantaja ja hän esittää 1 ja 2 momentissa tarkoitettut kustannuksensa työntekijöittensä kustannusten yhteydessä, sovelletaan häneen, mitä tässä laissa säädetään työterveyshuollon korvaamisesta työnantajalle.

3 §

Korvattava toiminta

Työnantajalle, yrittäjälle ja muulle omaa työtään tekevälle korvataan työterveyshuoltolaissa tarkoitettun hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaisen työterveyshuollon järjestämisestä aiheutuneet kustannukset.

Työnantajan järjestämisvelvollisuuteen kuuluvasta työterveyshuollosta sekä sairaanhoito- ja muista terveydenhuoltopalveluista työnantajalle aiheutuneet kustannukset korvataan edellyttäen, että toiminta on toteutettu työterveyshuollon 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tarpeellisia voimavaroja käyttäen. Tätä edellytystä sovelletaan myös yrittäjän ja muun omaa työtään tekevän itselleen järjestämästä työterveyshuollosta sekä sairaanhoito- ja muista terveydenhuoltopalveluista aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen.

5 §

Työterveyshuollon kustannuksista maksettava korvaus

Työnantajalle, yrittäjälle ja muulle omaa työtään tekevälle korvataan työterveyshuollon järjestämisestä aiheutuneista korvausluokkaan I kuuluvista kustannuksista 60 prosenttia ja korvausluokkaan II kuuluvista kustannuksista 50 prosenttia.

Työnantajalle maksettava korvaus määräytyy enintään työntekijäkohtaisen, korvausluokkiin I ja II kuuluvien kustannusten yhteisen laskennallisen enimmäismäärän mukaan. Työnantajalle korvataan ensisijaisesti korvausluokkaan I kuuluvia kustannuksia. Jos enimmäismäärää ei ole käytetty kokonaan korvausluokkaan I kuuluviin kustannuksiin, enimmäismäärän loppuosa, kui-

Valiokunnan mietintö StVM 6/2018 vp

tenkin enintään 40 prosenttia enimmäismäärästä, voidaan käyttää korvausluokkaan II kuuluviin kustannuksiin.

Yrittäjälle ja muulle omaa työtään tekeväälle maksettava korvaus määräytyy enintään korvausluokkiin I ja II kuuluvien kustannusten erillisten vuotuisten laskennallisten enimmäismäärien mukaan.

6 §

Laskennallisen enimmäismäärän vahvistaminen

Työnantajalle maksettavan korvauksen perusteena oleva työntekijäkohtainen, korvausluokkiin I ja II kuuluvien kustannusten yhteinen laskennallinen enimmäismäärä määritellään korvausluokittain hyvän työterveyshuoltokäytännön toteuttamiseksi tarpeellisten voimavaratekijöiden perusteella. Määrittelemisestä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Vastaavasti määritellään yrittäjälle ja muulle omaa työtään tekeväälle maksettavan korvauksen yrittäjäkohtaiset, korvausluokkiin I ja II kuuluvien kustannusten erilliset vuotuiset laskennalliset enimmäismäärät.

Kansaneläkelaitos vahvistaa vuosittain korvauksen perusteena olevat laskennalliset enimmäismäärät edellä tarkoitettujen voimavaratekijöiden perusteella yleistä kustannuskehitystä vastaavasti. Vuosina 2018—2020 enimmäismääriä ei kuitenkaan vahvisteta, vaan käytetään vuonna 2017 vahvistettuja enimmäismääriä. Vuoden 2021 lopussa enimmäismäärät vahvistetaan ottaen huomioon ainoastaan kyseisen vuoden aikana tapahtunut kustannuskehitys.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 13 luvun 6 §:n 3 momentti tulee kuitenkin voimaan 10 päivänä joulukuuta 2018 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2021.

Työnantajalle koko sen tilikauden, josta vähintään puolet ajoittuu ajalle ennen tämän lain voimaantuloa, kustannusten korvaamiseen sovelletaan 13 luvun 1 ja 5 §:ää sellaisina kuin ne olivat tämän lain voimaan tullessa. Yrittäjien ja muiden omaa työtään tekevien työterveyshuollon järjestämisestä aiheutuvien sellaisten kustannusten korvaamiseen, joita koskevat työterveyshuoltopalvelut on annettu tämän lain tultua voimaan mutta ennen 1 päivää tammikuuta 2021, sovelletaan 13 luvun 5 §:ää sellaisena kuin se oli tämän lain voimaan tullessa.

Helsingissä 8.11.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Krista Kiuru sd
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Niilo Keränen kesk

Valiokunnan mietintö StVM 6/2018 vp

jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Jaana Laitinen-Pesola kok
jäsen Anne Louhelainen sin
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas
jäsen Pekka Puska kesk
jäsen Sari Raassina kok
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Vesa-Matti Saarakkala sin
jäsen Kristiina Salonen sd
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Martti Talja kesk
varajäsen Hanna-Leena Mattila kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sanna Pekkarinen